

Vergaderjaar 2020–2021

35 420

Noodpakket banen en economie

T

VERSLAG VAN EEN NADER SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 5 november 2020

De leden van de vaste commissies voor Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit¹ en voor Financiën² hebben kennisgenomen van de brieven van de Minister van Economische Zaken en Klimaat van 3 juli 2020³ en 21 september 2020⁴, in reactie op vragen van de commissie EZK/LNV inzake steun aan individuele bedrijven. Naar aanleiding hiervan hebben zij de Minister op 5 oktober 2020 een brief gestuurd met een aantal nadere vragen.

De Minister heeft op 3 november 2020 gereageerd.

De commissies brengen bijgaand verslag uit van het gevoerde nader schriftelijk overleg.

De griffier voor dit verslag,
De Boer

¹ Samenstelling **Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit**: Koffeman (PvdD), Faber-van de Klashorst (PVV), Van Strien (PVV), Gerkens (SP), Atsma (CDA), N.J.J. van Kesteren (CDA), (voorzitter), Pijlman (D66), Schalk (SGP), Klip-Martin (VVD), Van Rooijen (50PLUS), Van Ballekom (VVD), De Blécourt-Wouterse (VVD), Crone (PvdA), Dessing (FVD), Gerbrandy (OSF), Van Gurp (GL), Huizinga-Heringa (CU), Kluit (GL), Van der Linden (FVD), (ondervoorzitter), Meijer (VVD), Otten (Fractie-Otten), Van Pareren (FVD), Prins-Modderaar (CDA), Recourt (PvdA), Vendrik (GL) en Van der Voort (D66).

² Samenstelling **Financiën**: Essers (CDA), Koffeman (PvdD), Backer (D66), Ester (CU), Faber-van de Klashorst (PVV), Van Apeldoorn (SP), Sent (PvdA), Van Strien (PVV), Jorritsma-Lebbink (VVD), N.J.J. van Kesteren (CDA), Schalk (SGP), Van Rooijen (50PLUS), Adriaansens (VVD), Van Ballekom (VVD), Crone (PvdA), Frentrop (FVD), (voorzitter), Geerdink (VVD), Gerbrandy (OSF), Karimi (GL), (ondervoorzitter), Van der Linden (FVD), Otten (Fractie-Otten), Rietkerk (CDA), Rosenmöller (GL), Vendrik (GL), Van Wely (FVD) en Van der Voort (D66).

³ *Kamerstukken I*, 2019–2020, 35 420, K.

⁴ *Kamerstukken I*, 2020–2021, 35 420, O.

BRIEF VAN DE VOorzITTERS VAN DE VASTE COMMISSIES VOOR ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT/LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT EN VOOR FINANCIËN

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat

Den Haag, 5 oktober 2020

De leden van de vaste commissies voor Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (EZK/LNV) en voor Financiën hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brieven van 3 juli 2020⁵ en 21 september 2020⁶, in reactie op vragen van de commissie EZK/LNV inzake steun aan individuele bedrijven. De leden van de fractie van **Forum voor Democratie** hebben naar aanleiding hiervan nog een aantal nadere vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van Forum voor Democratie

De leden van de fractie van Forum voor Democratie danken u voor de beantwoording van hun vragen over de aanvullende voorwaarde bij staatssteun aan individuele bedrijven inhoudende dat deze bedrijven zich moeten voegen naar het volgens u in Nederland gangbare Rijnlandse model.

In uw beantwoording stelt u dat het Rijnlandse model hetzelfde is als het stakeholder model. Deze leden nemen dit ter kennisgeving aan. Vervolgens stelt u dat het Rijnlandse model is verankerd in Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. De leden van de Forum voor Democratie-fractie hebben de term Rijnlands model in dit wetboek niet kunnen vinden en houden zich aanbevolen voor de exacte vindplaats. Ook stelt u dat het Rijnlands model is verankerd in de Nederlandse *corporate governance* code. Deze constatering is echter naar de mening van deze leden in de onderhavige discussie niet relevant, omdat die code alleen geldt voor beursgenoteerde ondernemingen. Deze categorie bedrijven maakt een miniem percentage uit van alle ondernemingen in Nederland en deze leden gaan ervan uit dat u toch niet van plan bent alleen steun te verlenen aan beursgenoteerde bedrijven. U verwijst ook naar het wetsvoorstel Wettelijke bedenktijd (35 367), maar daarover heeft deze Kamer zich nog niet uitgesproken.

Mede op basis van het voorafgaande zijn de leden van de fractie van Forum voor Democratie het dan ook met u eens wanneer u schrijft: «Het voegen naar het in Nederland gangbare Rijnlandse model laat zich moeilijk kwalificeren of meten met een vooraf vastgelegde sluitende set van criteria.»⁷ Met de Algemene Rekenkamer zijn deze leden van mening dat steun aan individuele ondernemingen juist *wel* moet voldoen aan een vooraf vastgelegde sluitende set van heldere en meetbare criteria. Bent u in dit licht bereid om het criterium «zich voegen aan het in Nederland gangbare Rijnlandse model» te laten vervallen uit de voorwaarden tot steunverlening? Zulks schept helderheid en zuiverheid.

Dit laat onverlet dat u alle ondernemingen in Nederland, ook die welke financiële steun ontvangen van de overheid, kan en moet aanspreken op excessen. De leden van de fractie van Forum voor Democratie achten dit vanzelfsprekend, maar menen – mede in het kader van het streven naar terugdringen van regeldruk – dat hiervoor niet de introductie van een nieuw vaag criterium nodig is.

⁵ Kamerstukken I, 2019–2020, 35 420, K.

⁶ Kamerstukken I, 2020–2021, 35 420, O.

⁷ Kamerstukken I, 2019–2020, 35 420, K, blz. 7.

Overigens geven deze leden u in overweging om ook in de toekomst terughoudend om te gaan met termen als «Rijnlands model» en «stakeholder model» omdat deze termen in de academische literatuur over *corporate governance* nog lang niet zijn uitgekristalliseerd.

De leden van de vaste commissies voor Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en voor Financiën zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk 6 november 2020.

Een afschrift van deze brief zal worden verstuurd naar de Minister van Financiën.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
N.J.J. van Kesteren

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Frentrop

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 november 2020

Hierbij sturen wij u de antwoorden op de schriftelijke vragen van de leden van de fractie Forum voor Democratie, ingezonden op 5 oktober 2020 met kenmerk 167131.03U, over de beantwoording van eerdere vragen over de Kamerbrief inzake steun aan individuele bedrijven.⁸

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,
E.D. Wiebes

---

⁸ Kamerstuk 35 420, K; Kamerstuk 35 420, O.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van Forum voor Democratie

De leden van de fractie van Forum voor Democratie danken u voor de beantwoording van hun vragen over de aanvullende voorwaarde bij staatssteun aan individuele bedrijven inhoudende dat deze bedrijven zich moeten voegen naar het volgens u in Nederland gangbare Rijnlandse model.

In uw beantwoording stelt u dat het Rijnlandse model hetzelfde is als het stakeholder model. Deze leden nemen dit ter kennisgeving aan. Vervolgens stelt u dat het Rijnlandse model is verankerd in Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. De leden van de Forum voor Democratie-fractie hebben de term Rijnlands model in dit wetboek niet kunnen vinden en houden zich aanbevolen voor de exacte vindplaats. Ook stelt u dat het Rijnlands model is verankerd in de Nederlandse *corporate governance* code. Deze constatering is echter naar de mening van deze leden in de onderhavige discussie niet relevant, omdat die code alleen geldt voor beursgenoteerde ondernemingen. Deze categorie bedrijven maakt een miniem percentage uit van alle ondernemingen in Nederland en deze leden gaan ervan uit dat u toch niet van plan bent alleen steun te verlenen aan beursgenoteerde bedrijven. U verwijst ook naar het wetsvoorstel Wettelijke bedenktijd (35 367), maar daarover heeft deze Kamer zich nog niet uitgesproken.

Mede op basis van het voorafgaande zijn de leden van de fractie van Forum voor Democratie het dan ook met u eens wanneer u schrijft: «Het voegen naar het in Nederland gangbare Rijnlandse model laat zich moeilijk kwalificeren of meten met een vooraf vastgelegde sluitende set van criteria.» Met de Algemene Rekenkamer zijn deze leden van mening dat steun aan individuele ondernemingen juist *wel* moet voldoen aan een vooraf vastgelegde sluitende set van heldere en meetbare criteria. Bent u in dit licht bereid om het criterium «zich voegen aan het in Nederland gangbare Rijnlandse model» te laten vervallen uit de voorwaarden tot steunverlening? Zulks schept helderheid en zuiverheid.

Dit laat onverlet dat u alle ondernemingen in Nederland, ook die welke financiële steun ontvangen van de overheid, kan en moet aanspreken op excessen. De leden van de fractie van Forum voor Democratie achten dit vanzelfsprekend, maar menen – mede in het kader van het streven naar terugdringen van regeldruk – dat hiervoor niet de introductie van een nieuw vaag criterium nodig is. Overigens geven deze leden u in overweging om ook in de toekomst terughoudend om te gaan met termen als «Rijnlands model» en «stakeholder model» omdat deze termen in de academische literatuur over *corporate governance* nog lang niet zijn uitgekristalliseerd.

Antwoord

Het Rijnlandse model komt in Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek meermaals tot uitdrukking. Onder meer in de taak voor bestuurders om zich te richten op het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming (artikel 2:129 lid 5 BW). Andere voorbeelden zijn de medezeggenschapsrechten voor werknemers (artikel 2:158 lid 5 BW) en de mogelijkheid voor diverse partijen om een enquêteprocedure aanhangig te maken bij de Ondernemingskamer (artikel 2:346/347 BW).

Beursgenoteerde vennootschappen gebruiken de *corporate governance* code (hierna: de Code) als handvat voor de inrichting van hun governance en leggen verantwoording af over de naleving van de Code in het

bestuursverslag (artikel 2:391 lid 5 BW jo. Besluit inhoud bestuursverslag). Daarnaast is de Code voor vele andere ondernemingen en instellingen een inspiratiebron en zij kiezen ervoor de Code vrijwillig toe te passen.

Het kabinet deelt de opvatting van zowel de Algemene Rekenkamer als uw fractie dat voorwaarden bij steunverlening voor de betreffende onderneming controleerbaar en uitvoerbaar moeten zijn en vooraf duidelijk zijn afgebakend. Ook deelt dit kabinet de opvatting dat de overheid bedrijven kan en moet aanspreken bij excessen, ongeacht of ze steun ontvangen.

Dit neemt echter niet weg dat het kabinet van bedrijven die individuele steun ontvangen wel expliciet de verwachting uitspreekt zich te voegen naar het in Nederland gangbare Rijnlandse model, waarin de belangen van betrokkenen bij de onderneming worden meegewogen. Dat niet alle relevante overwegingen zich vooraf volledig laten kwantificeren, maakt het niet minder belangrijk bepaald gedrag van ondernemingen te verwachten.

Mede met het oog op het beperken van de regeldruk betreft dit geen hard criterium noch voorwaarde voor steun, maar een aanvullende richtlijn voor eventuele aanvullende voorwaarden of afspraken met de onderneming in kwestie. Het kabinet gaat ervan uit dat dit alleen in uitzonderlijke gevallen nodig is, maar houdt de optie hiertoe graag open en hecht aan het signaal dat uit gaat van het uitspreken van deze verwachting. Eventuele aanvullende voorwaarden vergen precisie en maatwerk en zullen per geval bekeken moeten worden. Indien aanvullende voorwaarden worden gesteld, dienen deze uiteraard controleerbaar, uitvoerbaar en duidelijk afgebakend te zijn.